
تحلیل تطبیقی اصل نسبی قراردادهای ایران و انگلستان

A comparative Study on privacy of contracts in
the law of Iran and England

نکار نامه:

پرئیان بدل آرومیه

(دانشجوی دکترای حقوق خصوصی)

سرشناسه	: بدل ارومیه، پرنیان،
عنوان و نام پدیدآور	: تحلیل تطبیقی اصل نسبی قراردادهای ایران و انگلستان
	A comparative Study on privacy of contracts in the law =
	of Iran and England / نگارنده پرنیان بدل ارومیه.
مشخصات نشر	: تهران : انتشارات پرکا، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۶ ص.: جدول.
شابک	: 978-600-7512-27-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: قراردادها — ایران
موضوع	: قراردادها — انگلستان
موضوع	: قراردادها — مطالعات تطبیقی
رده بندی کنگ	: ۱۳۹۵ ت۳۶۳/ب۳۶/۸۵۸/۸۵۸ KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۱۴۲۰

تحلیل تطبیقی اصل نسبی قراردادهای ایران و انگلستان

♦ مؤلف: پرنیان بدل ارومیه

♦ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۱۲-۲۷-۲

♦ ناشر: نشر پرکا - ۰۹۰۲۵۰۸۸۳۸۱

♦ شمارگان: ۵۰۰ جلد - نوبت چاپ: تهران، اول ۱۳۹۵ - قطع: وزیری

♦ چاپ و صحافی: کیامرثی

♦ قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان است، هر فردی تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی دارد.

۱۱	پیشگفتار
۱۲	مقدمه

فصل نخست - تعاریف و مفاهیم، سیر تحول تاریخی

۱۶	مبحث نخست: تعاریف و مفاهیم
۱۷	گفتار نخست - تعریف اصل
۱۷	بند ۱ - معنای لغوی اصل
۱۷	بند ۲ - معنای اصطلاحی اصل
۱۸	گفتار دوم: تعریف اصل نسبی بودن قرارداد
۲۲	گفتار سوم - مفهوم اصل نسبی بودن در قوانین
۲۵	گفتار چهارم - طرفین قرار داد:
۲۷	بند ۱ - جایگاه قائم مقام در انعقاد عقود:
۲۷	بند ۲ - معنای لغوی قائم مقام در حقوق ایران و انگلستان:
۲۹	بند ۳ - قائم مقام در حقوق موضوعه:
۲۹	گفتار پنجم - بررسی مفهوم شخص ثالث
۳۰	بند ۱ - مفهوم شخص ثالث در حقوق ایران و انگلستان:
۳۰	بند ۲ - مقایسه شخص ثالث با قائم مقام
۳۲	مبحث دوم - سیر تحول تاریخی
۳۲	گفتار نخست: تاریخچه اصل نسبی بودن در حقوق ایران و انگلستان

فصل دوم - استثنائات اصل نسبی قراردادها در حقوق مدنی

۳۶	مبحث نخست - تعهد به نفع شخص ثالث:
۳۷	گفتار نخست: شرایط ایجاد تعهد به نفع شخص ثالث
۴۰	گفتار دوم - بررسی مستندات تعهد به نفع ثالث:
۴۰	بند ۱ - مستندات فقهی:
۴۳	گفتار سوم - بررسی نظریات تحلیلی تعهد به نفع شخص ثالث:
۴۴	الف - نظریه پیشنهاد:
۴۵	ب - نظریات معاملات فضولی (کارگشایی):
۴۶	ج - نظریه تعهد مستقیم:
۴۶	بند ۲ - بررسی نظریات تحلیلی در فقه امامیه:
۴۷	بند ۳ - بررسی نظریات تحلیلی در حقوق انگلستان:
۵۳	بند ۴ - وضعیت قراردادهای چند جانبه، مشارکتها و تضمینات قراردادی:

- گفتار چهارم - بررسی آثار تعهد به نفع شخص ثالث: ۵۶
- بند ۱ - رابطه متعهد و شخص ثالث ۵۶
- بند ۲ - بررسی دفاعیات قابل طرح از سوی متعهد و ثالث: ۶۲
- مبحث دوم - صلح التزامی: ۶۷
- گفتار نخست: سیر تحول صلح التزامی ۶۸
- بند ۱ - سیر تحول در حقوق اسلام ۶۸
- بند ۲ - سیر تحول در حقوق موضوعه: ۷۰
- گفتار دوم: ارکان یا عناصر صلح التزامی ۷۱
- بند ۱ - مشخصات تعهد از جهت عوض: ۷۲
- بند ۲ - صلح التزامی از جهت موضوع تعهد: ۷۶
- گفتار سوم - تعهد به ضرر شخص ثالث: ۷۷
- بند ۱ - اعدای ضربه ۷۷
- بند ۲ - قرارداد به ضرر ثالث: ۷۸
- مبحث سوم - معادلات فصولی ۸۰
- گفتار نخست - تحلیل حقوقی معاملات فصولی: ۸۱
- گفتار دوم - انواع عقد فصولی ۸۲
- بند ۱ - عقد عهدی فصولی: ۸۲
- بند ۲ - عقد تملیکی فصولی: ۸۳
- گفتار سوم - اصل نسبی بودن و معامله فصولی: ۸۳
- گفتار چهارم - معامله فصولی و تعهد به نفع شخص ثالث: ۸۴
- گفتار پنجم - نمایندگی فصولی در قانون انگلستان: ۸۷
- بند ۱ - نمایندگی یا استناد بر اسناد صوری و ظاهری ۸۸
- بند ۲ - تضمین اقدامات فصول بواسطه شخص ثالث: ۸۹
- بند ۳ - اطلاع شخص ثالث از نمایندگی فصولی بوسیله اظهارنامه: ۹۶

فصل سوم - استثنائات وارده بر اصل نسبی در سایر قلمروها

- مبحث نخست: قرارداد ارفاقی ۱۰۰
- گفتار نخست - تعریف قرارداد: ۱۰۱
- گفتار دوم - تعریف قرارداد از دیدگاه دکترین: ۱۰۱
- گفتار سوم - شکل گیری قرارداد ارفاقی: ۱۰۴

گفتار چهارم - ارکان تشکیل قرارداد ارفاقی:	۱۰۸
بند ۱- تاجر، ورشکسته به تقلب و تقصیر نباشد:	۱۰۸
بند ۲- رضایت اکثر طلبکاران:	۱۰۹
بند ۳- قرارداد ارفاقی باید به تصدیق بین دادگاه مربوط برسد:	۱۱۰
مبحث دوم: قراردادهای جمعی کار و حمل و نقل	۱۱۲
گفتار نخست- بررسی پیمانهای جمعی کار	۱۱۳
گفتار دوم - شرط عدم مسئولیت در قراردادهای حمل و نقل به نفع	۱۱۵
نتیجه گیری و پیشنهادات	۱۱۸
فهرست منابع فارسی	۱۲۲
مقالات	۱۲۴
فهرست منابع انگلیسی	۱۲۵

موضوع این کتاب بررسی تطبیقی اصل نسبی بودن قراردادهای ایران و انگلستان می‌باشد. این اصل را می‌توان از موضوعات مستحدثه‌ای دانست که با گسترده و پیشرفته تر شدن روابط تجاری جایگاه ویژه‌ای برای خود در میان حقوق کشورها دست و پا کرده حال تفاوت نمی‌کند که رژیم حقوقی این کشورها برگرفته از حقوق رومی ژرمنی باشد یا حقوق کامن لا در ادوار گذشته دولتها با پذیرش این اصل در روابط حقوقی آثار قراردادهای را فقط متعاقدين محدود می‌کردند و بر این باور بودند که هر عقدی توسط عده‌ای از افراد ایجاد می‌شود و در عالم مادی و حقوقی دارای اعتبار می‌گردد. بنابراین آثار منتج از این اعمال حقوقی تنها به پدیدآورندگان آن حکومت می‌کند و تحت هیچ شرایطی افراد خارج از متعاقدين نمی‌توانند تحت سلطه قرارداد قرار گرفته و از آثاری که از آن حاصل می‌شود منتفع یا متضرر گردند.

با گذشت زمان دکترین حقوق به نتایج حاصل از عدم انعطاف این اصل پی برده و جهت رفع مشکلات که تعداد زیادی مبتلا به آن بودن دست به کار شدند. عملاً مشاهده می‌شود که افراد به هنگام انعقاد قرارداد امروزه را به نفع اشخاص ثالث برقرار می‌سازند و بدون توجه اصل نسبی بودن به توافقات حاصله عمل می‌پوشانند. اگر در اجرا این تعهدات و توافقات مشکلی پیش می‌آمد قضات رای ببطالان دعوی ثالث می‌دادند. پس از این که دکترین حقوقی به بیان استثنائات وارده بر اصل نسبی بودن قراردادهای پرداختند قضات و رویه‌های قضایی به این استثنائات احترام گذاشته و در اجرای این استثنائات را محترم می‌شمردند. سرانجام قانونگذاران محترم در هر کشور نسبت به شناسایی استثنائات وارده بر اصل فوق اندک اقدام نمودند. قانونگذاران ایران و انگلستان در این قاعده استثناء نموده. سرانجام پس از این که ابتدا اصل نسبی بودن جایگاه ویژه‌ای در بیان قوانین برای خود پیدا کرده استثنائات وارده بر آن نیز مورد تایید قرار گرفته و امروزه در قراردادهای رعایت حقوق اشخاص ثالث جزء لاینفک قرارداد بشمار می‌رود.

کلید واژه: (۱) اصل نسبی بودن قراردادهای (۲) استثنائات وارده بر اصل نسبی بودن قراردادهای (۳) جایگاه این اصل و استثنائات وارده بر آن در نظام‌های حقوقی (۴) بررسی تطبیقی دو نظام حقوقی ایران و انگلستان

مقدمه

در ابتدا به گستره ی دامنه این اصل در میان نظام‌های حقوقی دنیا خواهیم پرداخت و در ادامه استثنائات وارده بر این اصل یک مورد شناسایی قرار خواهیم داد.

با توجه به این که مبنای کار ما در این تحقیق به صورت مطالعه تطبیقی می‌باشد سعی بر آن است مطالب ارائه شده به تفکیک در دو نظام حقوقی بیان گردد و مقایسه ای میان دو نظام حقوقی صورت پذیرد.

با بررسی های، به عمل آمده می‌توان به این نتیجه رسید که قوانین ایران برگرفته از فقه امامیه و حقوق فرانسه می‌باشد به همین دلیل اصل نسبی بودن در نظام حقوقی ایران دارای سابقه ای طولانی تر در نظام حقوقی انگلستان می‌باشد. مصادیقی که می‌توان برای اثبات این ادعا به آن تمسک جست عقد صلح است. با توجه به آیات قرآن از جمله سوره بقره می‌توان بیان داشت که تعدی به نفع شخص ثالث یکی از استثنائات این اصل می‌باشد. وجود آیات و روایات مشابه که به تعهدی بیان کننده ظرافت و دقت در دین مبین اسلام است خود دلیل متقن دیگری بر وجود این اصل به همراه استثنائات آن در حقوق ایران است. لازم به ذکر است که قانونگذار محترم مجلس شورای اسلامی به هنگام تنظیم قوانین نگاه ویژه ای هم به قوانین رایج در فرانسه داشت. این قوانین ایران را می‌توان تلفیقی از فقه امامیه و حقوق فرانسه دانست.

حقوق انگلستان منبعث از نظام حقوقی کامن لا می‌باشد. اصل نسبی بودن در حقوق انگلستان برگرفته از حقوق روم است. اجرای این اصل در انگلستان همچنان با مشکلات عدیده ای روبروست چرا که نظام حقوقی این کشور بر مبنای رویه قضایی استوار است و در هر مورد تا نیازی احساس نشود و مشکل حقوقی ایجاد نگردد رویه ای جدید حاصل نمی‌گردد و استثنائاتی بر اصل وارد نمی‌شود.

با توجه به کاربردی بودن موضوع و عدم وجود منابع کافی انگیزه تحقیق در این زمینه را در بنده بوجود آورد و بر آن شدم در جهت پویای قواعد و اصول حقوقی کشورمان گامی کوچک

بردارم. لازم به ذکر است اصل نسبی بودن قراردادهای از مهمترین موضوعات موجود در بحث قراردادهای می باشد. آنچه ضرورت تحقیق در این زمینه را بیش از پیش توجیه می کند فرسوده بودن قوانین تابعیت ایران و لزوم تغییر و تحولات بنیادین در این عرصه است.

در خصوص عقد و قراردادهای کتب و منابع فراوانی به چشم می خورد اما با بررسی های بعمل آمده میتوان بیان داشت که هیچ یک از حقوقدانان کشورمان و دانشجویان گرامی به اصل نسبی بودن قراردادهای آن هم به صورت مطالعه تطبیقی نپرداخته اند و میتوان بیان موضوع همراه با مطالعه ی تطبیقی صورت گرفته را کار جدید و نوپا تلقی نمود.

در نهایت باید متذکر شد که مطالب مندرج در این کتاب در سه فصل ارائه گردیده است.

فصل نخست بر بیان سیر تحول تاریخی - تعاریف و مفاهیم اختصاص دارد.

فصل دوم که اصلی ترین مطالب پژوهش را به خود اختصاص داده است مربوط به استثنائات

اصل نسبی بودن قراردادهای در دو نظام حقوقی ایران و انگلستان می باشد.

فصل سوم نیز به استثنائات وارده بر اصل نسبی بودن قراردادهای اختصاص دارد.